

MED TIDEN BLIR MAN KÄND

SÖREN HOLMBERG

Rubriken är inte bara en from förhoppning bland okända politiker. Den är också den centrala hypotesen i den sociala inlärningsteorin.¹ Långvarig exponering leder till ökad kännedom. I politiska termer betyder det att politiker kommer att bli alltmer välkända vartefter de blir omvalda och åren går. Enligt den sociala inlärningsteorin skall en folkvald politiker vara med känd bland väljarna efter fyra-åtta-tolv år i ämbetet än i början av karriären. Kännedomen skall öka varefter umgänget förlängs. Bekantskapen påverkas naturligtvis av många andra omständigheter, men långvarigheten i rollen som politiker är en faktor som *ceteris paribus* leder till ett ökat politiskt kändisskap.

Men den sociala inlärningsteorin gäller enbart kännedom. När det gäller uppskattning och hur den förändras över tid är inlärningsteorin tyst. Den säger varken att kärleken skall öka eller minska. En from förhoppning bland långvarigt verksamma politiker är naturligtvis att väljarnas uppskattning skall tillta vartefter bekantskapen fördjupas. En minskande uppskattning år efter år är jobbigare att se framför sig.

SOM-institutet har studerat hur kända och uppskattade ledande kommunpolitiker är i Göteborg sedan 1994. Motsvarande mätningar har också gjorts för ledande regionpolitiker i Västra Götaland sedan 1998. Definitionen på ledande politiker är att man är ledare för respektive partigrupp. För socialdemokraterna har dock mer än en ledande politiker ingått i undersökningarna. De långa tidserierna gör att vi har tillgång till hur relativt många politikernas kännedom och popularitet har förändrats över längre tidsperioder. I göteborgsundersökningarna har elva folkvalda deltagit i studierna under minst fem år. I västra götalandstudierna är motsvarande antal åtta.

Hypotesen enligt den sociala inlärningsteorin är att dessa nitton politiker skall ha blivit mer välkända bland väljarna om vi jämför de första mätningarna med de senaste. När det gäller populariteten har vi ingen hypotes utifrån inlärningsteorin, bara en politikerförhoppning att uppskattningen skall öka, eller åtminstone inte minska över tid.

SOMs undersökningar av politikernas kändisskap och popularitet har utnyttjat samma mätteknik genom åren. Ett antal ledande politiker har valts ut och presenterats med enbart för- respektive efternamn för SOMs urvalspersoner. Undersökningspersonerna får därefter först uppge om de känner till politikerna och sedan ange hur mycket de uppskattar de politiker de säger sig känna till. Populariteten mäts på en ogillar-gillarskala med värden mellan -5 till +5.

Tabell 1 Kännedom om ledande politiker i Göteborg (procent)

politiker (parti)	Andel bland samtliga										Andel bland egna partiets sympatisörer																																				
	1994	1995	1996	1991	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009																						
Göran Johansson (S)	79	82	81	75	85	75	75	80	74	75	72	76	83	77	81	74	83	84	85	83	83	83	76	76	79	75	79	80	76	80	77	81	73														
Johnny Magnusson (M)	69	66	61	56	63	56	56	56	-	-	-	-	-	-	-	-	78	74	68	66	71	65	67	64	-	-	-	-	-	-	-	-	-														
Annelie Hulthén (S)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-													
Frank Andersson (S)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	45	53	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	60	52	-	-	-	-													
Margita Björklund (FP)	44	50	44	43	48	44	47	50	-	-	-	-	-	-	-	-	52	54	52	54	56	57	69	61	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-													
Rune Zachrisson (FP)	50	-	-	-	-	-	-	-	-	32	34	38	37	36	40	47	46	49	47	64	-	-	-	-	-	37	42	48	56	55	45	58	52	61	56												
Jan Hallberg (M)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	39	27	27	45	35	42	36	-	-	-	-	-	-	-	-	-												
Claes Roxbergh (MP)	42	43	33	28	38	33	36	36	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	35	47	37	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-												
Kerstin Svensson (S)	32	39	31	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-											
Anna Johansson (S)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-											
Helene Odenjunga (FP)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	36	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-										
Roger Andreasson (V)	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-										
Vivi-Ann Nilsson (S)	-	-	-	-	22	28	-	-	-	28	24	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28	29	31	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-									
Jan-Ake Ryberg (V)	-	26	18	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-									
Kia Andreasson (MP)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	12	21	24	24	26	27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-								
Ture Jacobsson (KD)	22	24	18	16	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-								
Eva Selin (C)	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-								
Alvar Persson (C)	-	22	17	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-								
Eva Olofsson (V)	-	-	-	20	15	17	21	19	16	18	20	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	20	29	30	16	16	25	35	-	-	-	-	-	-	-								
Solveig Lindström (S)	-	-	-	-	21	21	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-							
Erik Lithander (FP)	-	-	-	-	-	-	-	20	16	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	29	18	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						
Karin Plejtel (MP)	-	-	-	-	-	-	-	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						
Carina Liljesand (KD)	-	-	-	-	-	-	-	-	12	10	16	18	15	17	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						
Ann-Marie Johansson (C)	-	-	-	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						
Mikael Jansson (SD)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-					
Marie Lindén (V)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-					
Anders Flanking (C)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Lars Eklund (KD)	-	-	-	-	-	12	14	14	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kommentar: Resultaten visar andelen göteborgska svarspersoner som *inte* kryssat för "personen ökänd för mig" och som kryssat för någon grad av sympati på en ogillar-gillar skala i Väst-SOM-studierna. Procentbasen är definierad som samtliga personer som besvarat enkäterna i Göteborg. Efter kännedomfrågan tillfrågades undersökningspersonerna vad de tyckte om politikerna på en gillar-ogillar skala mellan -5 och +5. Ett - anger att politikerna i fråga inte ingick i det årets studie medan en * anger att antalet svarspersoner är mycket begränsat. Partisympatierna har mätts med hjälp av en fråga om bästa parti alternativt en fråga om bästa parti i rikspolitiken.

Tabell 2 Kännedom om ledande politiker i Västra Götaland (procent)

politiker (parti)	Andel bland samtliga										Andel bland egna partiets sympatisörer													
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Göran Johansson (S)	67	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	70	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cecilia Widegren (M)	13	36	48	43	41	-	-	-	-	-	-	-	13	40	46	48	49	-	-	-	-	-	-	-
Johnny Magnusson (M)	-	-	-	-	-	-	-	33	34	33	33	-	-	-	-	-	-	-	-	40	41	46	42	
Roland Andersson (S)	19	23	32	30	28	30	27	28	27	29	31	32	20	30	40	34	29	36	31	30	30	33	31	35
Annelie Stark (S)	23	24	28	25	22	23	22	22	19	22	21	20	26	30	35	26	24	28	25	23	24	26	24	25
Eva Eriksson (FP)	-	20	27	26	25	27	-	-	-	-	-	-	-	29	39	32	32	39	-	-	-	-	-	-
Rune Lanestrand (SVG)	19	21	25	25	-	-	-	-	-	-	-	-	*	*	*	*	-	-	-	-	-	-	-	-
Bengt Mollstedt (M)	-	-	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kent Johansson (C)	-	16	20	18	18	16	17	16	18	19	20	-	-	19	34	35	33	36	34	25	24	28	32	33
Stig Grauers (M)	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Monica Sellin (KD)	11	-	16	15	13	13	13	12	16	14	14	-	11	-	15	14	16	15	8	13	15	18	14	15
Lars Nordström (FP)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16
Hans Aronsson (S)	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Carina Åström (V)	10	12	15	15	14	14	13	15	15	-	-	-	12	12	18	16	18	14	19	13	23	-	-	-
Ursula Johansson (KD)	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jan Hallberg (M)	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jonas Andersson (FP)	-	-	-	-	-	10	12	11	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	9	12	14	-	-
Lars Bergsten (M)	-	-	-	-	13	10	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	8	10	-	-	-	-
Stefan Kristiansson (MP)	-	-	11	13	11	11	9	10	9	12	11	10	-	-	7	17	8	8	8	13	8	10	8	8
Margaretha Jansson (SVG)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	12	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	*	*
Sören Kviberg (V)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	12	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Susanne Aronsson (SVG)	-	-	-	-	-	10	12	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	*	*	14	17	*
Einar Hansander (SVG)	-	-	-	-	11	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	-	-	-	-	-	-
Gunnel Adler (MP)	11	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ingela Bergendahl (S)	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Thomas Mellqvist (C)	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jan Steen (FP)	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kommentar: Resultaten visar andelen svarspersoner som *inte* kryssar för "personen ökad för mig" och som kryssat för någon grad av sympati på en ogillar-gillarskala. Procentbasen har definierats som samtliga personer som besvarat Väst-SOM-enkäten i Västra Götaland. Partisympatierna har fastställts med hjälp av en fråga om bästa parti. En asterisk (*) betyder för få svarande.

Kännedom

Förväntan utifrån hypotesen är att lång och trogen tjänst skall belönas med en ökad kännedom bland väljarna. Resultaten i tabellerna 1 och 2 visar om det är så. Procenttalen visar hur välkända ett femtiotal ledande lokalpolitiker i Göteborg och regionpolitiker i Västra Götaland har varit under de senaste femton åren. Antalet politiker för vilka vi har data om kändisskapet under minst fem år är dock lägre.

Huvudresultatet sammanfattas i tabell 3 som visar att hypotesen får ett positivt stöd; men ett föga imponerande stöd. Kännedomen ökar bland väljarna över tid, men endast med några få procentenheter. Dock, kunskapen om vilka politikerna är ökar något mer bland det egna partiets väljare än bland samtliga svarspersoner. Bland personer som politikerna umgås mest nära med (= de egna väljarna) är alltså effekten av umgänget som störst. Ett bra resultat för politikerna. Ett omvänt resultat hade inte varit lika positivt – det vill säga att det egna partiets väljare lär sig mindre om de aktuella politikerna än väljare i allmänhet. Men nu är det inte så. Politiker-kännedomen ökar mest på hemmaplan.

Tabell 3 Förändringar över tid i ledande lokal- och regionalpolitikernas grad av kännedom bland väljare (antal och procentenheters förändring)

	Samtliga svarspersoner			Egna partiets väljare		
	kännedom		genomsnittlig procentförändr	kännedom		genomsnittlig procentförändr
	ökad	minskad		ökad	minskad	
Ledande lokalpolitiker i Göteborg	6	5	+1,8	8	2	+7,2
Ledande regionpolitiker i Västra Götaland	6	2	+4,1	6	2	+4,7

Kommentar: Resultaten bygger på uppgifterna i tabellerna 1 och 2. Endast politiker med minst fem års närvaro i mätningarna är medtagna i analysen. De två första årens medelresultat för respektive politiker har jämförts med de två senaste årens. En göteborgspolitikers resultat för de egna väljarna har inte tagits med för ett år p g a för få svarspersoner. Antalet göteborgspolitiker är elva och antalet VG-politiker åtta.

Mätmässigt har vi jämfört den genomsnittliga kännedomen för de aktuella politikernas två första mätår med samma ledande politikernas medeltal för de två senaste mätåren. De göteborgska lokalpolitiker som ökat mest i kändisskap bland samtliga svarspersoner i SOMs undersökningar är Jan Hallberg (M) från 33 procent 2000/01 till 48 procent 2008/09 och Kia Andreasson (MP) från 13 procent 2004/04 till 27

procent 2008/09. Den göteborgspolitiker som tappat mest i kännedom bland väljarna är Johnny Magnusson (M) från 68 procent 1994/95 till 56 procent 2000/01. Resultatet för Magnusson illustrerar betydelsen av tungt politiskt ledarskap. I början av 1990-talet var Johnny Magnusson kommunstyrelsens ordförande. Några år senare när han lämnade göteborgspolitiken var han ”endast” oppositionsledare.

Göteborgs i särklass mest kände politiker – Göran Johansson (S) – har bibehållit sina höga kändissiffror kring 80 procent ända sedan de första mätningarna i mitten av 1990-talet, men med en liten dipp nedåt 2009, det år han började lämna alla sina ledande uppdrag. Att Göran Johanssons kännedomsresultat inte förstärkts över tid kan möjligen tolkas som en slags takeffekt. Kändissiffrorna var så höga redan från början när han återtog makten i Göteborg efter valet 1994 att utrymmet för ytterligare ökning har varit mycket litet.

De två regionpolitiker som ökat på sitt kändisskap mest påtagligt illustrerar tydligt betydelsen av tungt politiskt ledarskap. De aktuella politikerna är Cecilia Widegren (M) och Roland Andersson (S) som båda blev klart mer kända i samband med att de blev ordförande i regionstyrelsen. I Roland Anderssons fall har inte kännedoms-siffrorna förbättrats sedan han tillträdde som ordförande år 2000. De har stått still kring låga 30 procent fram till den senaste undersökningen 2009.

Oberoende av de små förbättringar i politiker-kännedom som vi kan notera över tid, måste vi samtidigt konstatera att de ledande politikerna i de allra flesta fall är föga kända bland väljarna. Det är endast två politiker som är kända av över femtio procent av samtliga svars personer i SOM-studien 2009. De politikerna är Göran Johansson (S) - Göteborgs avgående starke man - med 74 procent och Anneli Hulthén (S) – Göteborgs nya starka kvinna – med 60 procent. En majoritet av övriga undersökta ledande politiker är kända av endast 20 procent eller av än lägre procentandelar.

Popularitet

När det gäller uppskattningen har vi ingen hypotes att luta oss emot. Den sociala inlärningsteorin specificerar inte att långvarig exponering leder till ökad eller minskad popularitet. En politikerförhoppning finns dock. Långvarig tjänst bör belönas med ökad uppskattning. Resultaten i tabellerna 4 och 5 visar att den förhoppningen kommer på skam.

De nitton västsvenska politiker som vi kunnat följa över en längre tidsperiod har inte i genomsnitt blivit mer populära – varken bland samtliga svars personer eller bland det egna partiets väljare. Utfallet visar istället på en svag nedgång i uppskattningen i tre fall och en svag uppgång i ett fall. Populariteten har genomsnittligt minskat något bland samtliga svarande när det gäller politikerna i Västra Götaland och bland de egna väljarna när det gäller politikerna i Göteborg såväl som i Västra Götaland. Undantaget med en svagt ökande popularitet över tid återfinns för göteborgspolitikerna bland samtliga svars personer (se tabell 6).

Tabell 4 Populära och mindre populära göteborgspolitiker (medeltal)

politiker (parti)	Medeltal bland samtliga										Medeltal bland egna partiets sympatisörer																								
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009			
Göran Johansson (S)	+17	+24	+19	+14	+10	+9	+14	+16	+10	+8	+12	+19	+22	+19	+21	+18	+31	+36	+31	+27	+29	+27	+26	+27	+26	+25	+27	+29	+35	+31	+31	+32			
Johnny Magnusson (M)	-1	+4	+5	+7	+7	+5			+5						+11	+12	+22	+24	+21	+20	+22	+21	+22												
Annelie Hülthén (S)													+4	+2													+12	+13				+18	+24		
Frank Andersson (S)	+3	+5	+8	+8	+8	+9	+7										+9	+23	+24	+24	+24	+20	+17	+19											
Margita Björklund (FP)	-2																+11																		
Rune Zackrisson (FP)																	+19	+11	+17	+19	+17	+13	+5	+8											
Jan Hallberg (M)	-1	-1	+0	-2	-0	-5	-4	-5									+8	+10	+16																
Claes Roxbergh (MP)	+1	+1	+5																																
Kerstin Svensson (S)															+5																			+13	
Anna Johansson (S)															+4	+3	+6	+5	+4															+10	
Helene Odenjüng (FP)	+1																+23																	+10	
Roger Andreasson (V)																																		+15	
Vivi-Ann Nilsson (S)																																			+6
Jan-Ake Ryberg (V)	-2	-1	+1																															+5	
Kia Andreasson (MP)																																			+3
Ture Jacobsson (KD)	-2	+0	+0	+1	+3																														+8
Eva Selin (C)	+1																																		+15
Alvar Persson (C)	-0	+2	-0																																*
Eva Olofsson (V)																																			+4
Solveig Lindström (S)																																			+7
Erik Lithander (FP)																																			+6
Karin Plejel (MP)																																			+3
Carina Lijesand (KD)																																			+3
Ann-Marie Johansson (C)																																			*
Mikael Jansson (SD)																																			*
Marie Lindén (V)																																			*
Anders Flänking (C)																																			+9
Lars Eklund (KD)																																			*

Fråga: "Var skulle du vilja placera några kommunala politiker i Göteborg på nedanstående skala?"

Kommentar: Resultaten visar medeltalsvärden (gångar 10) på en ogillar-gillarskala med värden mellan -5 och +5. Egna partiets sympatisörer har precis som i tabell 1 definierats med hjälp av svaren på en fråga om bästa parti. En asterisk (*) indikerar för få svarspersoner.

Tabell 5 Populära och mindre populära politiker i Västra Götaland (medeltal)

politiker (parti)	Medeltal bland samtliga										Medeltal bland egna partiets sympatisörer													
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Göran Johansson (S)	+10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cecilia Widegren (M)	+2	+2	-15	-11	-8	-	-	-	-	-	-	-	+9	+21	+2	+5	+16	-	-	-	-	-	-	-
Johnny Magnusson (M)	-3	-3	+2	-2	0	-4	-6	-4	0	+2	+3	+3	+8	+8	+11	+7	+10	+5	+5	+4	+9	+6	+6	+9
Roland Andersson (S)	-1	-5	-3	-4	-3	-6	-6	-4	-2	-2	-2	+1	+9	+5	+6	+4	+3	+2	+2	+3	+5	+3	+4	+6
Annelie Stark (S)	+6	+6	+5	+4	+5	0	-	-	-	-	-	-	*	*	*	*	*	+5	+5	-	-	-	-	-
Eva Eriksson (FP)	+2	-2	-3	-4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Rune Lanestrand (SVG)	-	-	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bengt Molstedt (M)	-	-	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Kent Johansson (C)	-	+1	-0	-0	+2	-2	-1	-0	+2	0	+1	+1	-	+21	-0	+9	+19	+7	+7	+11	+19	+8	+11	+9
Sigt Grauers (M)	-8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Monica Selin (KD)	+3	-	-0	-1	+1	-2	+1	-0	+1	+1	+2	+1	+3	-	0	+4	+6	+5	+5	+9	+8	+9	*	
Lars Nordström (FP)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+2	+3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+6	+6
Hans Aronsson (S)	-	+0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Carina Åström (V)	+3	+0	-0	-0	+2	-1	-1	+1	-	-	-	-	+6	+3	+6	+3	+11	+8	+8	+15	+10	-	-	
Ursula Johansson (KD)	-2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Jan Hallberg (M)	+2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Jonas Andersson (FP)	-	-	-	-	-	-	-	-1	+1	0	-	-	-	-	-	-	-	-	+6	+9	+6	+8	-	
Lars Bergsten (M)	-	-	-	-	-	-1	-2	-2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+4	+4	-0	-	-	-	
Stefan Kristiansson (MP)	-	-	-1	-1	0	-3	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-	-	+5	-1	*	*	*	-0	*	+4	-1	
Margaretha Jansson (SVG)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-1	-1	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	
Sören Kviberg (V)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	-1	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	
Susanne Aronsson (SVG)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	*	-	-	
Einar Hansander (SVG)	-	-	-	-	0	-2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	-	-	-	-	-	
Gunnel Adler (MP)	+1	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+8	+13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ingela Bergendahl (S)	+0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Thomas Mellqvist (C)	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Jan Steen (FP)	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Kommentar: Resultaten är medelvärden (gångar 10) på en ogillar-gillarskala med värden mellan -5 och +5. Partisympati har definierats på samma sätt som i tabell 3. En asterisk (*) indikerar för få svarspersoner.

Tabell 6 Popularitetsförändringar över tid för ledande kommunal- och regionpolitiker (antal och medeltalsförändringar)

	Samtliga svarspersoner				Egna partiets väljare			
	popularitet				popularitet			
	ökad	samma	minskad	genomsn popul-förändr	ökad	samma	minskad	genomsn popul-förändr
Ledande lokalpolitiker i Göteborg	7	0	4	+1,2	3	1	5	-0,7
Ledande regionpolitiker i Västra Götaland	3	2	3	-1,4	2	0	6	-0,8

Kommentar: Resultaten bygger på uppgifterna i tabellerna 4 och 5. Se också tabell 3. Två göteborgspolitikers resultat bland egna väljare är inte medtagna p g a för få svarspersoner. Popularitetsskalan varierar mellan minimum -50 och maximum +50.

Det bör dock observeras att samtliga förändringar upp eller ned är mycket små – plus eller minus 1 procentenhet. Huvudsatsen är att populariteten inte förändrats över tid. Politikerna har i genomsnitt varken blivit mer eller mindre uppskattade. Ingen belöning i form av en ökad uppskattning alltså, men heller inte någon bestraffning i form av en minskad popularitet. Tolkningen av ett dylikt resultat måste dock i huvudsak bli negativt. Politikerna har inte blivit mer uppskattade vartefter de tjänat folket – varken bland hela folket eller bland de egna väljarna.

Styrande har ett pris. Det gör uppenbarligen inte politiker mer populära. I engelsk litteratur talar man om *the cost of ruling*. Det kostar på att ha makten. Maktinnehav är mer tärande än närande när det gäller politikens folkliga uppskattning.

Välförtjänt okändhet

En majoritet av de ledande lokal- och regionpolitiker SOM-institutet undersökt i Göteborg och i Västra Götaland är mycket okända bland folket. Och de blir inte särskilt mycket mer kända vartefter de tjänstgör som folkvalda. Och – kan det tilläggas – de blir inte heller mer uppskattade vartefter de tjänstgör år efter år. Föga kända politiker förblir föga populära.

Frågan om det bristande kändskapet och om den *inte* ökande populariteten är välförtjänt eller kanske oundviklig skall inte besvaras här. Den kräver en egen undersökning. Vad som dock kan slås fast är att okända politiker är svåra att ställa till

svars. Väljarnas möjligheter att utkräva individuellt ansvar minskar. Okända politiker är också sämre opinionsbildare. Budbärare som är okända är mindre effektiva än budbärare som är kända och populära. Två av demokratins huvudprocesser försvagas alltså om ledande politiker är okända. Ansvarsutkrävande nedifrån försvagas liksom opinionsbildning ovanifrån.

Det är alltså inte bra med okända politiker. Men *Wikileaks* som avslöjar vilka som styr skall väl inte behövas? Det borde finnas andra möjligheter att få fram välkända lokal- och regionalpolitiker i Göteborg och i Västra Götaland. Eller kommer Göran Johansson att förbli det stora undantaget?

Not

- ¹ Föreliggande kapitel fortsätter den hypotestestning som inleddes i ”Fortfarande okända regionpolitiker” i Lennart Nilsson (red) *En region blir till* (Göteborg: SOM-institutet 2010)

